De Nederlandsche schutterij

Een prenteboekje voor de Jeugd

bron
De Nederlandsche schutterij. J. de Lange, Deventer 1831

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/_ned025nede01_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de gebruiksvoorwaarden.

dbnl digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren

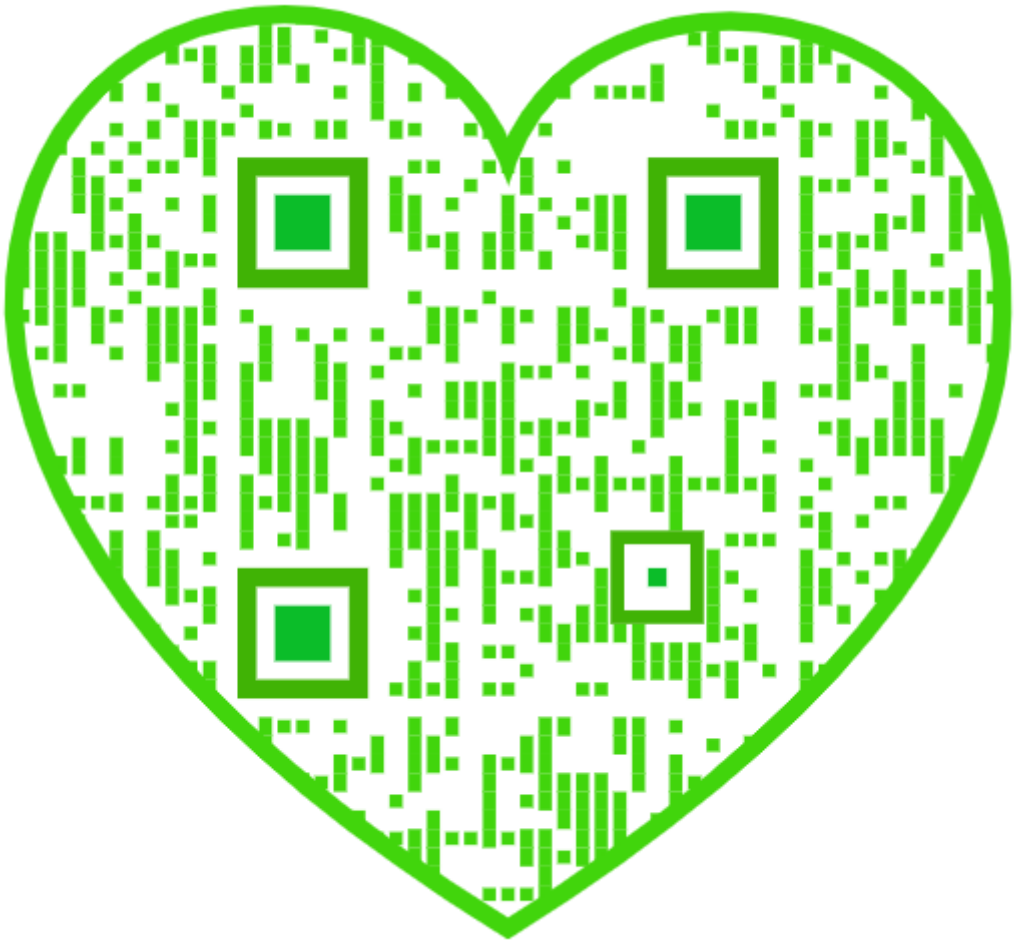

Voorberigt.

Waarde Ouders en Onderwijzers der jeugd! geeft dit Prenteboekje *gerust in de handen uwer lieve kleinen*, *wier wezenlijke belangen U zeker aan het hart gaan.*

Zij zullen er niets schadelijks of onzedelijks in aantreffen, *maar integendeel door het lezen van dit stukje worden aangespoord*, *tot getrouwe pligtsbetrachting*, *ware heldenmoed en opregte liefde voor*

Vaderland en Koning. En deze dingen zijn immers voorname zaken, die op alle mogelijke wijzen moeten behartigd worden in de opvoeding van het opkomende geslacht, hetwelk eens in onze plaats de steun des Vaderlands worden zal.

DE SCHRIJVER.

Aan de Kinderen.

Ziet hier, lieve jongens! jeugdige Vaderlanders! ziet hier een *Schutters-prenteboek;* het is bepaaldelijk voor u geschreven; geschreven om u op eene aangename wijze te vermaken en te leeren.

Te *vermaken*, door de voorstelling van een twaalftal afbeeldingen der onderscheidene rangen, onder onze Vaderlandsche Schutterijen.

Te *leeren*, door u, naar uwe vatbaarheid eenigzins bekend te maken met de bedrijven en werkzaamheden der verschillende personen, die gij als Vaderlandsche helden, hier afgebeeld ziet.

Leest dan nu, jeugdige burgers van het Vaderland! in een uurtje van uitspanning dit boekje, beziet de voorgestelde afbeeldingen van nabij, en zingt dan ter verpoozing het Vaderlandsche liedje van *Hein Dapper.*

Ja, maar welk een liedje zong *Hein Dapper*? want zoo wij dit niet weten, dan kunnen wij zijn liedje ook niet zingen. Zacht, mijne jeugdige vriendjes! zoo haastig niet, de Schrijver zal u niet verlegen laten; hij weet zeer wel dat gij het liedje van

Hein niet zingen kunt, zoo gij het niet eerst gelezen en geleerd hebt.

Ziet hier dus hetzelve, leest en leert het van buiten, en zingt dan helder uit de borst, op eene wijze die u het gemakkelijkst en aangenaamst voorkomt.

De Krijgsman.

De ware krijgsman is een held,
Die dapper strijd in 't open veld:
Die trouw zijn stad en land bewaakt,
Verdedigt met het blanke zwaard.
En als de vijand storm loopt,
Veel lijken op elkander hoopt,
Dan moed houdt in dien hoogen nood,
Vurig strijdt, tot in den dood,
En steeds Vorst *Willem* of *Maurits* stelt,
Tot zijn patroon in 't oorlogsveld.

De Schutters.

Wat zijn *Schutters?* deze vraag deed onze *Hein Dapper* eens aan zijnen Leermeester, die zijne vraag met eene wedervraag beantwoordde, en hem vroeg: ‘weet gij dit niet, *Hein?*’ ‘Neen Meester!’ was zijn antwoord; ‘want ik kan tusschen de *Schutters* en de *Soldaten* weinig of geen onderscheid zien. De kleeding of zoo als men dat anders noemt, de montering verschilt iets, maar voor het overige hebben de *Schutters* dezelfde wapenen, en doen dezelfde dienst en exercitiën even als de *Soldaten.*’

‘En evenwel is er een groot onderscheid tusschen de *Schutters* en de *Soldaten*,’ was het antwoord van den meester.

‘Welk onderscheid is er dan tusschen de *Schutters* en de eigenlijke *Militairen*?’vroeg *Hein*, met eene soort van belangstellende nieuwsgierigheid.

Zijn Meester antwoordde hem het volgende. ‘De *Militairen* of *Soldaten* maken het eigenlijke leger van den Staat uit, en blijven daarom bestendig in 's lands dienst; maar de *Schutterijen* zijn zamengesteld uit de opgeroepene burgers der steden en de bewoners van het platte land, om het Va-

derland, terwijl hetzelve in nood is, tegen den vijand te verdedigen, en wanneer dit heilzaam doel bereikt is, dan keeren de *Schutters* weder naar hunne stad, vlek of dorp en hervatten hunne vorige werkzaamheden.

Ik zoude u, lieve *Hein!* hier meer van kunnen zeggen, doch voor uwe jaren en vatbaarheid weet gij nu genoeg van het onderscheid tusschen de *Schutters* en de *Soldaten.*' 'Moeten dan de burgers en ingezetenen ook voor het Vaderland vechten?' vroeg daarop *Hein.* De Meester antwoordde: 'Ja, lieve jongen! wanneer het Vaderland door vijanden bedreigd of aangevallen wordt, dan is elk inwoner verpligt om hetzelve te bewaken en te verdedigen.' 'Dat is goed,' riep *Hein,* en ik zal vroeg exerceren leeren, als ik dan groot ben, 'en het Vaderland in nood komt, kan ik ook mede vechten.' - 'Bravo, *Heintje!* houdt uw woord, en wordt eens een dapper Vaderlander.'

Verschillende Rangen onder de Schutters.

Hein. Goeden morgen, Meester!

Meester. Goeden morgen, *Hein!* waar komt gij al zoo vroeg van daan? of hebt gij eene morgenwandeling gedaan?

Hein. Ik heb de *Schutters* zien exerceren, en, o Meester! dat ging zoo gezwind als een vogel, het was een lust om te zien. Het spijt mij magtig dat ik nog zulk een kleine beuling ben, anders wierd ik aanstonds een *Schutter.*

Meester. Heb maar geduld, *Hein!* kleine kinderen worden groot, en wanneer gij gezond en in het leven blijft, kunt gij op uwe beurt ook eens *Schutter* worden.

Hein. Meester! hoe veel soorten van krijgsvolk hebben wij te Lande in dienst?

Meester. Wij hebben *Kavallerie, Artillerie en Infanterie.*

Hein. Die vreemde namen versta ik niet.

Meester. Dat dacht ik wel, *Hein!* ik zal u deze

woorden verklaren. Het eerste woord beteekent *Paardevolk*, bij voorbeeld: *Huzaren*, *Lansiers*, *Dragonders*, *Ulanen*, *Karbiniers*, *Ruiters*, *enz.*

Het tweede woord beteekent *Kanonniers* of *Konstapels*, die het kanon gebruiken. En deze zijn wederom tweederlei: *Kanonniers* te paard en te voet, de eersten noemt men *Rijdende artillerie.*

Het derde woord beteekent het *Voetvolk*, dat onderscheiden wordt in *Grenadiers*, *Musketiers* en *Jagers.* Er zijn buiten deze nog wel eenige andere onderscheidingen in den Militairen stand, doch voor u, is het thans genoeg de genoemden te weten.

Hein. Maar is al dat soort van Volkje ook bij de *Schutters*, Meester?

Meester. Neen, *Hein!* de *Schutterij* bepaalt zich, volgens derzelver bestemming, tot het *voetvolk*, en wel voornamelijk tot de *Musketiers* en *Jagers.*

Hein. Daar zijn toch onderscheidene rangen onder de *Schutters* even als onder de *Soldaten*, niet waar, Meester?

Meester. Zeker ja, *Hein!* De volgende prentverbeeldingen zullen u hiervan overtuigen, door de voorstelling van een' *Schutters Majoor*, *Kapitein*,

Luitenant, *Adjudant Onderofficier*, *Sergeant Majoor*, *Vaandrig*, *Sergant*, *Korporaal*, *Stedelijke Schutter*, *Kanonnier*, *Landelijke Schutter*, *Tamboer*, en wat hier verder voorkomt.

Majoor der schutters.

Ziet hier geliefde kinderen! een burger van ons Vaderland, die, om dat de nood het vorderde en onze Koning hem riep, voor een tijdlang zijne burgerlijke betrekkingen en werkzaamheden verlaten en zich aan de verdediging des Vaderlands gewijd heeft. Deze man is uit hoofde zijner kundigheden, daar hij reeds te voren in militairen dienst geweest is, tot den rang van *Majoor* onder de *Schutters* verheven.

Hij behoort derhalve tot de stafofficieren der *Schutterij*, en wanneer zijn bataljon in de wapenen is, voert hij hetzelve op naar de plaats van deszelfs bestemming. Hij rijdt even als de *Generaal*, de *Kolonel* en de *Overste* te paard, en heeft het gebied over het volk.

Beziet nog eens het nevensgaande plaatje, hoe moedig zit deze burgerheld op zijn vlugge paard, met hetwelk hij op een' galop langs en door de gelederen snelt, om zijne gewapende manschappen in behoorlijke orde te rangschikken en op alle hun-

t.o. 10

ne wendingen en bewegingen, naauwkeurig acht te geven.

De afbeelding van dezen kloeken *Majoor*, herinnert de Schrijver aan den dapperen WACHTHUIS en zijne roemvolle krijgsbedrijven. Nu vraagt gij zeker, wie is deze WAGHTHUIS? Ja, lieve Lezertjes! dat is voor U een raadsel, maar voor den Schrijver eene wetenschap. Hij wil echter niet onbeleefd jegens U zijn, en daarom gaarne aan uw verlangen voldoen, door U eenigzins met dezen held bekend te maken. WACHTHUIS was in zijn leven een *Majoor* in keizerlijke dienst, een man van kunde en vol moed. Bij gelegenheid van eenen zwaren veldslag tusschen de *Pruissen* en *Oostenrijkers*, stond de *Majoor* WACHTHUIS met zijn volk in het hevigste vuur der vijanden. Hij zag zijn *Generaal* dood van het paard vallen, en den *Kolonel* benevens den *Overste* zwaar gewond wegdragen. Maar nu ontgloeide zijn heldenmoed; hij nam het opperbevel over het krijgsvolk op zich, liet den stormmarsch slaan, en overrompelde met geveld geweer de kanonnen der vijanden, die hen zoo veel nadeel hadden toegebragt.

En gelooft het, lieve kinderen!

Ook deze brave Batavier,
Is even moedig, even fier.

Schutters kapitein.

Ook deze afbeelding stelt U, lieve kinderen! een' held voor, dien gij beleefdelijk groeten moet. Een *Kapitein*, die eene kompagnie *Schutters* kommandeert, en deze gewapende helden aanvoert, waar het Vaderland derzelver hulp noodig heeft.

Ziet hier den moedigen *Kapitein* in zijne volle montering, wachtende slechts op den wenk des Konings, en het bevel zijner Opper-officieren, om aan het hoofd zijner *vaderlandslievende burgers*, die even als hunnen *Kapitein* welgewapend, en vol moed zijn, de eer, den roem en de vrijheid des Vaderlands te verdedigen.

Ook deze man is een afstammeling der oude *Batavieren*, een beminnaar zijns Vaderlands, en men mag naar waarheid van dezen moedigen *Schutters Kapitein* zeggen.

Als 't Vaderland is in den nood,
Vreest hij geen Vijands zwaard noch dood.

Een *Kapitein* is waarlijk geen gering, maar integendeel een belangrijk persoon in de Militaire

t.o. 12

dienst des Vaderlands, en daarom, jeugdige lezeren! bewijst bij elke ontmoeting deze verdienstelijke mannen den behoorlijken eerbied en hoogachting.

Het is dikwijls gebeurd dat onderscheidene *Kapiteins*, zoo te lande als ter zee, vele dappere daden verrigtteden en ons Vaderland groote diensten bewezen.

Thans herinner ik mij de namen van twee zulke Vaderlandsche helden, van welken ik U, met een kort woordje iets zal verhalen.

De eerste is *Kapitein* KAREL HEGAURIER, die zich met een klein getal dappere Soldaten in een turfschip liet opsluiten, en door dit middel, bij nacht, de sterke stad *Breda* overrompelde, en de vijandelijke *Spanjaards* uit dezelve verdreef. De tweede held die ik bedoel is de moedige *Kapitein* JAN FREDRIK SCHRIJVER: hij werd onverhoeds aangevallen door een groot Engelsch Oorlogschip, en men eischte van hem, dat hij al zijn geld, hetwelk hij aan boord had, zoude afgeven. Maar de dappere *Kapitein* antwoordde, dat hij geen geld, maar wel kogels aan boord had, die tot hunne dienst waren.

Wat zeggen nu onze lezertjes van deze wakkere *Kapiteinen?*

Zij waren echte Bato's zonen,
En wilden dit door daden toonen.

Luitenant der schutters.

Na den *Majoor* volgt de *Kapitein*, en na dezen de *Luitenant.* Het nevensgaande plaatje vertoont U, lieve jongens! een *Luitenant* der *Schutters*, en wel zoo als hij in zijnen belangrijken post werkzaam is, om de goede orde onder zijne kompagnie te bewaren; de *Schutters* verder in den wapenhandel te oefenen; de wachten te betrekken; de uitgezette posten bij dag en bij nacht te onderzoeken; het gedeelte zijner kompagnie dat onder zijn onmiddelijk bevel gesteld is, behoorlijk aantevoeren, en te verrigten hetgene verder tot zijne werkzaamheden behoort.

Er zijn bij de *Schutters* even als onder de *Militairen*, *eerste* en *tweede Luitenants*, die naar hunnen onderscheiden rang ook verschillende werkzaamheden hebben; ook zult gij ligt begrijpen dat een *Luitenant* van den *eersten* rang, hooger is, en meer te zeggen heeft dan een *Luitenant* van den *tweeden* rang.

De Vaderlandsche held, hier voor U afgebeeld,

t.o. 14

is een *eerste Luitenant*, beschouwt hem met belangstelling, zoowel om den aanzienlijken rang die hij onder zijne gewapende medeburgers bekleedt, als om de gewigtige werkzaamheden die door hem moeten verrigt worden.

Het zal zeker mijne jonge vriendjes aangenaam zijn, ook met een enkel woordje iets te hooren van eenen oudvaderlandschen *Luitenant*, die in den oorlog een uitstekend voorbeeld van dapperheid gegeven heeft.

In het jaar 1672 en dus *honderd en negen en vijftig* jaren verleden, was ons kleine Vaderland in oorlog met *Frankrijk*, *Engeland*, *Munster en Keulen*, deze magtige vijanden hadden besloten om ons land onder elkander te verdeelen, doch hun voornemen mislukte; want ons Vaderland bleef behouden.

In dien tijd nu gebeurde het dat een *Luitenant* met *vierentwintig* man van ons krijgsvolk op eene buitenwacht stond, om optepassen dat de *Franschen* niet onverwachts kwamen opzetten; dan ziet tegen den middernacht kwamen er *honderd en twintig* gewapende vijanden, om in stilte deze wacht te overrompelen en dan verder voorttetrekken. Maar de dappere *Luitenant* ontdekte den vijand nog bij tijds, streedt een geheel uur, dreef hem op

de vlugt, en behield den aan hem toevertrouwden post. - En wie was deze moedige held? -

Zijn naam is JAN WIELING.

Zoo was deez' Luitenant waarlijk groot;
Hij wil overwinnen of den dood.

t.o. 17

Een adjudant onderofficier.

De wakkere krijgsman die U op dit plaatje, in zijne volle Uniform wordt voorgesteld, is een onderofficier der *Schutters* die bij zijne afdeeling den rang van *Adjudant* heeft.

Beschouwt hem eens van nabij, jeugdige Vrienden! hij is uwe opmerking wel waardig: aan zijne linker zijde draagt hij den degen, en in zijne regterhand houdt hij een rotting. Maar hoe! een stok in zijne hand? slaat of priegelt hij daarmede zijne onderhoorige manschappen? Wel neen, kinderen! dat was weleer zoo, maar nu niet meer, de stok is voor den buffel, maar niet voor den redelijken mensch die zijnen pligt kent en betracht, en vooral niet voor den Noord-Nederlandschen *Schutter*, die zijn Vaderland bemint en verdedigt.

Maar wat doet de man dan met dien stok? hij kon die dan ook wel in huis laten. Zacht wat, lieve kinderen! oordeelt niet te schielijk; ik zal U met den man en zijnen stok spoedig bevredigen;

men behoeft immers eenen ander niet aftekloppen, al draagt men eenen rotting.

Een *Adjudant* draagt een' rotting om zich hier door van andere onderofficieren te onderscheiden, ook is hem dezelve van dienst bij de exercitiën, in het regelen der gelederen. Hij heeft geenen blanken degen in de hand gelijk de *Kapiteins* en de *Luitenants*, maar hij wijst en zwenkt met den stok, en naar zijn wenken en zwenken rigten zich de gelederen voor of achterwaarts tot zij de behoorlijke rigting en stelling verkregen hebben.

Een vlugge en vaardige *Adjudant* is waarlijk een belangrijke onderofficier, zoo wel in vredes- als in oorlogstijd; op hem rusten vele verpligtingen, en hij kan veel toebrengen tot de handhaving der goede orde bij de afdeeling onder welke hij geplaatst is.

En daarom, lieve kinderen!

Groet den dapperen Adjudant,
Eerbiedigt hem in zijnen stand.
Kwelt U aan zijnen rotting niet;
Want die baart U geen verdriet.

t.o. 19

Sergeant majoor der schutters.

Op het hierbijgaande plaatje wordt U, jonge lezers! een *Sergeant* der *Schutterij* voorgesteld, zoo als deze verdienstelijke onderofficier, in zijne kleeding en met zijne wapenen bij de kompagnie tot welke hij behoort, werkzaam is.

Zijne edele houding, zijn manhaftig voorkomen, en den aanblik zijner oogen, doen ons vermoeden dat hij een held is, en dat in geval van nood, het Vaderland veel goeds van hem te wachten heeft.

Er zijn bij deze onderofficieren twee rangen, die van *Sergeant* en van *Sergeant Majoor*, de laatstgenoemde verrigt ook somtijds het werk van een' *Officier* en *Adjudant.* Tot welken rang de nevensstaande held behoort, is zeer duidelijk, want men ziet aan 's mans geheele voorkomen, dat men hem veilig voor eenen *Sergeant* van den hoogsten rang, dat is, voor eenen *Sergeant Majoor* groeten mag.

Tot de meer voorname werkzaamheden van zulk eenen onderofficier behooren: het ontvangen en overbrengen van de orders zijner hoogere *Officieren*; het in orde brengen en houden van de lijsten zijner

kompagnie; het visiteren der kasernen; het oefenen zijner onder zich hebbende manschappen in den wapenhandel, enz.

Gij merkt nu duidelijk, lieve lezers! dat deze man almede eenen belangrijken post bekleedt in de dienst voor het Vaderland, en ik twijfel geenszins of hij zal als een braaf burger, naar zijn vermogen aan zijne bestemming beantwoorden. Hij zal het edel voorbeeld van den *Sergeant* KLAAS HOFHUIS navolgen, en strijden gelijk die gestreden heeft. Deze moedige Vaderlander heeft in de oorlogen onder *Napoleon*, toen onze krijgsbenden ook voor dien dwingeland strijden moesten, vele veldslagen bijgewoond, in een van dezelven stond hij *zes* uren lang in het heetste vijandelijke vuur; toen zijn *Kapitein* en de twee *Luitenants* waren doodgeschoten, stelde hij zich aan het hoofd der nog overgeblevene manschappen zijner kompagnie, en stond pal tot dat de vijand week, waarom hij ook naderhand den rang van *Kapitein* verwierf.

HOFHUIS, *dappere Nederlander!*
's Vijands krachtvol tegenstander!
Die in 't heftigst oorlogs vuur,
Pal stond tot in 't zesde uur.
Toen de vijand 't veld ontvlood,
En U de overwinning bood.

t.o. 21

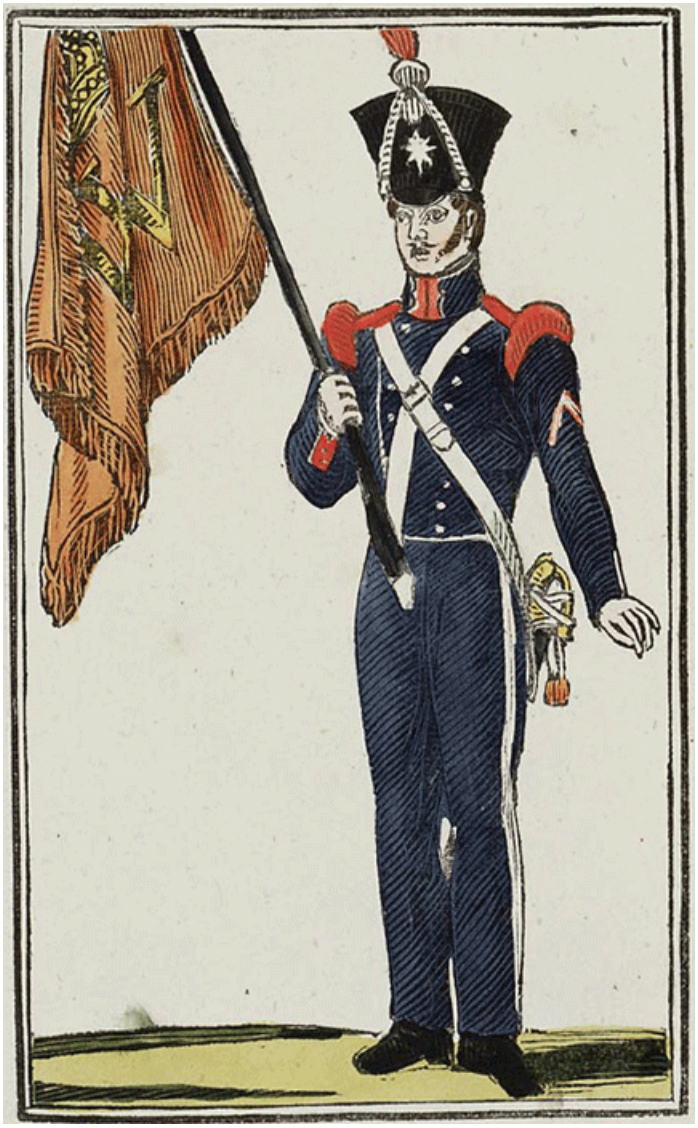

Schutters vaandrig.

Reeds in vroege eeuwen hadden de onderscheidene afdeelingen der krijgsbenden hunne vaandels, die met verschillende wapens, afbeeldingen of opschriften versierd waren. Een vaandel op den vij and te veroveren, was van oudsher eene roemvolle overwinning, maar hetzelve te verliezen eene groote nederlaag. En geen wonder! want het vaandel verkondigt de eer en den roem, de dapperheid en den heldenmoed van de geheele afdeeling welke onder hetzelve behoort. Van hier dat men ten allen tijde de gewoonte had, om na het eindigen van eenen oorlog, de Regimenten of Bataljons welke zich in den strijd het dapperst gedragen en aanmerkelijke overwinningen behaald hadden, een *wit Vaandel* te schenken, ter belooning van betoonden heldenmoed.

De *Vaandrig* wiens wapenvlag gij op het nevensgaande plaatje ziet wapperen, behoort tot eene der afdeelingen van de *Noord-Nederlandsche Schutters;* de gekroonde letter die zijn vaandel versiert, is het merkteeken des Konings dien hij eert, en voor wien hij met het volk dat tot zijn vaandel be-

hoort, te velde trekt om te strijden en te overwinnen.

Ter opheldering van hetgene ik aangaande de vaandels gezegd heb, zal ik hier een kort verhaal uit de geschiedenis van ons Vaderland bijvoegen. - In het jaar 1747 streden onze troepen tegen de *Franschen* in de nabijheid van de stad *Maastricht;* de vijand had zich op den *St. Pietersberg* geposteerd, en beschoot van die hoogte de stad. Dan ziet wat gebeurde er? Een *Hollandsch Generaal* besloot aan dit spel een einde te maken, en de *Franschen* dat schieten af te leeren. Hij liet den stormmarsch slaan, besteeg met geveld geweer den top des bergs, jaagde den vijand naar beneden, en vermeesterde acht kanonnen. Voorzeker eene heldendaad, die de vijand verbaasde en verstoorde, en de stad *Maastricht* beveiligde tegen meerdere nadeelen van het vijandelijke kanon.

Maar ook deze dapperheid bleef niet onbeloond; want 's Lands Overheden vereerden dit Regiment twee *witte vaandels*, tot een bestendig eereteeken van betoonde heldenmoed en trouw.

Zoo staat deez' Schutters Vaandering.
In 't midden van zijn heldenkring.
'Dit vaandel,' roept hij, 'zij u heilig,
En in uw midden blijft het veilig.'

t.o. 23

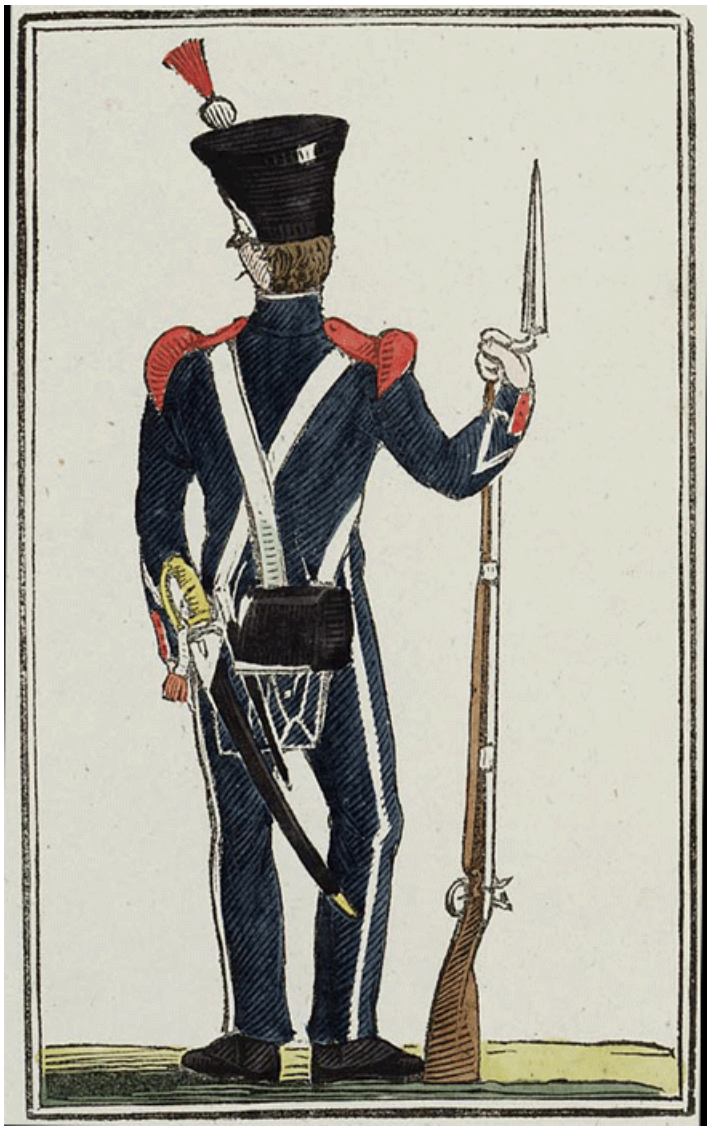

Sergeant der Schutters.

Bij eene voltallige kompagnie voetvolk, zijn behalve den *Kapitein*, twee *Luitenants* en een *Sergeant Majoor*, ook nog vier *Sergeanten*, van welken er een op het bijgevoegde plaatje staat afgebeeld.

Gij ziet dezen welgespierden man hier met zijn geweer bij den voet, zoo als hij werkzaam is, in het oefenen van eenige *Schutters* in den wapenhandel. Hij leert hun de onderscheidene handgrepen van het geweer, als mede het zwenken met lange gelederen, het spoedig formeren van groote en kleine *pelotons*, benevens het maken van een *Carré.*

Beschuldigt daarom, lieve lezers! dezen man niet van onwellevendheid, al is het ook dat hij zich met den rug naar U gewend heeft; het is niet uit minachting voor uw persoon, evenmin om dat hij U niet onder de oogen zou durven zien, want hij is een held, maar zijne werkzaamheden, zoo wel als de plaats waar de manschappen staan die hij oefent, vorderen dezen stand.

De Schrijver heeft eens een staaltje van dapper-

heid gelezen, betreffende een *Sergeant* BREUKELMAN geheeten, hetwelk hij u, met weinige woorden zal verhalen. Deze *Sergeant* deed eens in eenen donkeren nacht eene patrouille, met niet meer dan vier Soldaten; op eenen aanmerkelijken afstand van de stad kwamen zij bij eene aanzienlijke woning, in welke zeven gewapende gaauwdieven gedrongen waren, met oogmerk om de menschen te vermoorden en al het goed weg te rooven. Onze moedige *Sergeant* viel aanstonds op de gaauwdieven aan, schoot er twee dood en nam er drie gevangen, terwijl de anderen zich door de vlugt wegmaakten, en wij kunnen onze lezertjes verzekeren, dat deze, hier afgebeelde *Sergeant*, niet minder dapper dan BREUKELMAN is.

Moet hij ook eens patrouilleren,
En durft de Belg hem dan braveren;
Hij zal met zijn gespierde handen,
Den booswicht leeren rooven, *branden.*

t.o. 25

Schutters korporaal.

***O**p* of zoo gij wilt *onder* den *Sergeant* volgen nog een *Fourier* en een *Korporaal*, wier werkzaamheden zoo weinig verschillen, als derzelver rangen onderscheiden zijn. De *Korporaal* leert het volk exerceren, brengt de *Schutters* op hunnen post, en draagt zorg dat de schildwachten op hunnen tijd weder afgelost worden; voorts gaat hij ook des nachts met de *ronde* en de *patrouilles* om de posten te visiteren, enz.

De *Schutters Korporaal* die U hier vertoond wordt, is juist een man zoo als hij wezen moet, en daarom onder zijne mede - *Schutters* geacht en bemind. Hij verstaat de exercitie zeer goed; hij heeft het noodige geduld om den min vatbaren, met zachtheid, het marcheren en exerceren te leeren; voorts is hij eerbiedig voor zijne oppersten; wellevende met zijn's gelijken, vriendelijk en bescheiden jegens degenen die onder hem gesteld zijn.

Wat dunkt U, lieve Lezertjes! Verdient deze man, hoewel hij geenen hoogen rang bekleedt, ook niet door ons geacht en vriendelijk bejegend, ja on-

der de verdienstelijke burgers van het Vaderland geteld te worden?

Gij antwoordt gewis met een knikkend ja, en voegt er bij ‘deze man is onze achting waard.’ - Gij hebt gelijk, lieve kinderen! want de rang vereert den man niet, maar de man moet zijnen stand vereeren.

Een *Korporaal* kan in zijnen minderen rang, even zoo achtingswaardig zijn, als een *Generaal* in zijnen hoogeren rang. De Schrijver heeft voor eenige jaren eenen *Korporaal* gekend, die uit hoofde zijner braafheid en naauwgezetheid in het volbrengen zijner pligten, bij zijnen *Overste* meer geacht en gezien was, dan vele *Kapiteinen* en *Officieren*, die mindere deugd bezaten dan hij.

Daarom, jeugdige Vriendjes! die na verloop van eenige jaren, leden der Maatschappij en burgers van het Vaderland zult worden, staat minder naar een hoog en aanzienlijk ambt, dan wel naar eene getrouwe volbrenging der pligten, welke gij ambtshalve te betrachten hebt.

Groet den ook dezen Korporaal,
Zoo vriend'lijk als een Generaal;
Want schoon zijn rang zoo hoog niet is,
In dienst gevoelt men zijn gemis.

t.o. 27

Stedelijke schutter.

Bij gelegenheid dat *Hein Dapper* en zijn Meester over de *Schutters* gesproken hebben, is het U, lieve lezertjes, gebleken, dat er tweederlei soort van *Schutters* zijn, die uit de *Steden* en van het *Platte land;* dat is, uit de *vlekken*, *dorpen* en *gehuchten.*

In het wezen der zaak bestaat er echter geen onderscheid; want zij zijn alle *Schutters* , dat wil zeggen, burgerlijke verdedigers van het Vaderland, tegen den algemeenen vijand. Van zulke *Schutters* vindt men al in de oude tijden gewag gemaakt, dus moeten de *Schutterijen* al vroeg, onder de volken der wereld, bestaan hebben.

De Joodsche Stamvader JAKOB, die meer dan *drieduizend* jaren voor ons geleefd heeft, kende reeds al *Schutters;* van zijnen geliefden zoon JOZEF zeide hij: *dat de Schutters hem bitterheid aangedaan en beschoten hadden.* Ook de *Filistijnen*, een oud volk aan de boorden van de *Middellandsche zee*, hadden hunne *Schutters-legerbenden*, die zeer geoe-

fend waren in den wapenhandel, inzonderheid in het schieten met den hoog. In den laatsten oorlog van Koning SAUL tegen de genoemde *Filistijnen*, lezen wij van dezen Vorst, *hij vreesde zeer voor de Schutters.*

De *Stedelijke Schutter*, die gij hier ziet afgebeeld, is gelijk aan die helden der oudheid; hij is, even als zijne medeburgeren, wel gewapend en vol moed, en komt het eens op een hoofdtreffen met den vijand aan, dan twijfel ik niet, of hij en zijne strijdgenooten zullen zich zoo gedragen, dat men ook in onze Nieuwspapieren, van den vijand zal lezen: *hij vreesde zeer voor de Schutters.*

Groet dan ook, geliefde kinderen! deze burgerlijke verdediger van ons Vaderland, groet hem met die achting, welke hij als eenen echten Vaderlander zoo zeer waardig is.

Deez' brave Schutter let op 't woord,
Uit 's Konings mond alom gehoord:
De vijand dreigt, steek uit uw hand,
Verdedig erf en Vaderland.

t.o. 29

Kanonnier of konstapel.

Een *Kanonnier* of *Konstapel*, wordt U hier voorgesteld, en deze welgewapende *Nederlander* zal mede de eer ophouden van het twaalftal der Vaderlandsche helden, die onze jeugdige lezeren in dit boekje afgebeeld en kortelijk omschreven zijn.

Ja, kinderen! sedert de uitvinding van het buskruid, in de *veertiende* eeuw, door een' monnik gedaan, is de wijze van oorlogen bij de onderscheidene volken zeer veranderd, en het *kanon* is een onmisbaar oorlogstuig geworden, zoo te water als te lande, zoo wel bij het verdedigen en veroveren van vestingen, als bij het leveren van veldslagen en zeegevechten.

De kanonnen zijn van onderscheidene speciën en zwaarte: als van *ijzer*, *koper* en *metaal;* ook heeft men *drieponders*, *zesponders*, *twaalfponders*, *vierentwintigponders* enz.

Behalve de *kanonnen* heeft men nog *houwitzers;* ook gebruikt men *bommen*, die uit een

soort van ketels, *bomketels* genaamd, worden geworpen; de twee laatst genoemde oorlogstuigen worden meestal bij het beschieten der vestingen in werking gebragt.

Wanneer mijne jonge lezers nu bedenken, dat tot het gebruik van al dat zwaar geschut, de dienst der *kanonniers* of *konstapels* vereischt wordt, dan kunnen zij gemakkelijk begrijpen, van hoeveel belang dezelve in oorlogstijd, bij een te velde staand leger moeten geacht worden.

Vergunt daarom deze *kanonnier* ook eene plaats in onze heldenrei; want hij en zijne strijdgenooten, werken in vereeniging met Neêrlands overige legermagten, ter beteugeling der vijanden en tot verdediging van het Vaderland. - Van dat land waar eenmaal uwe wieg en bakermat stonden, waar gij de vrolijke dagen uwer jeugd al huppelende doorbrengt, en van hetwelk gij in de toekomst gelukkige burgers hoopt te worden.

Zoo staat deez' brave kanonnier,
Getrouw bij zijn kanon;
Tot hij als moedig Batavier,
Den vijand overwon.

t.o. 31

Landelijke schutter.

Het nevensgaande plaatje vertoont aan onze jonge lezeren, eenen *welgewapenden landelijken Schutter;* dit wil zeggen, een landman die voor eenen tijd zijn werk, bestaande in ploegen en eggen, poten en planten, zaaijen en maaijen, verlaten heeft, om de wapenen te dragen en den algemeenen vijand te helpen afweren.

Deze weldenkende landman is ten vollen overtuigd van de pligtmatigheid en noodzakelijkheid, om in geval van nood het Vaderland te verdedigen. Hij weet dat de roofzuchtige vijanden niet alleen de steden en dorpen vernielen, maar ook het platte land overstroomen, en aldaar niet alleen de woningen der landlieden verbranden, maar ook het gezaaide vertrappen, de tuinen en boomgaarden verwoesten, en niets dan jammer en ellende achter laten.

Tegen al deze onheilen tracht hij op zijne hoede te zijn, en daarom snelt hij te wapen, schaart zich gewillig onder de krijsbanieren zijner medeburgeren, en bekleedt eene eervolle plaats onder de

Schutters. Waarlijk, jeugdige vrienden! de *Schutter van het land*, al is hij ook minder net gekleed dan de *Schutter uit de stad*, hij is even zoo verdienstelijk; want het ontbreekt onze landlieden even min als de stedelingen, aan moed en kracht.

Hoort eens, lieve kinderen! een stukje van eenen Landman, uit de oudheid.

Een boer was op het land,
En zag de vijands hoopen,
Afkomen met geweld,
Te plunderen en te stroopen.
Dit speet die kloeke kwant,
Hij nam een stok in zijn hand;
En sloeg al keer, op keer,
Zeshonderd vielen er neer,
Waarna hij zegepraalt,
En zoo den roem behaalt.

Deze kloekmoedige Landman, was de van ouds bekende SAMGER, een der Israëlitische Regters, die *zeshonderd Filistijnen* met een' Ossenstok dood sloeg.

t.o. 33

Tamboer der schutters.

Ziet hier, jonge lezers! de hoofdmuzijkant bij het Nederlandsche voetvolk, zoo wel bij de eigenlijke *Militairen* als bij de *Schutters.*

Hoe aangenaam en welluidend de overige speeltuigen bij den staf eener *Militaire* of *Schutters* afdeeling ook wezen mogen, dezelve kunnen des noods gemist worden.

Maar de muzijkant die u op het nevensgaande plaatje vertoond wordt, de *Tamboer* of *Tromslager*, hij is met zijn muzijk-instrument onontbeerlijk, zoo wel in vredes- als in oorlogstijden, zoo wel in de vestingen als in het opene veld.

Het geluid der trom wekt het volk des morgens uit den slaap, en kondigt den tijd van het ontwaken aan; terwijl dezelfde trom het volk des avonds op den gezetten tijd ter rust noodigt. De rommelende stem des *Tamboers* roept het volk bijeen, leidt hetzelve bij de exercitiën door afwisselende marschen, leert het behoorlijk de passen houden, en kondigt den tijd van den aftogt aan. Bij een' onverwachte aanval van den vijand kondigt zijn be-

roerend gerommel het nakende gevaar aan, en elk krijgsman vliegt te wapen, en spoedt zich ter verdediging. In het heetste van een gevecht wordt onder het donderen van den stormmarsch de vijand overhoop geworpen, en dikwijls geheele veldbatterijen veroverd. Het voorwaarts en achterwaarts gaan der legers wordt door het geluid der trom te kennen gegeven, en hare stem verkondigt vreugde en droefheid. Wat dunkt U, is de *Tamboer* niet een belangrijk persoon, en doet hij zoo in vredes- als in oorlogstijden niet de gewigtigste diensten bij het krijgsvolk? Toen in den jare 1673 de sterke vesting *Koeverden*, door ons krijgsvolk, bij verrassing heroverd werd, bragt een *Tamboer*, die in stilte den wal beklommen had, door het slaan van het Vaderlandsche *Wilhelmus al van Nassauwen* enz. de geheele vijandelijke bezetting in de war, zoo dat dezelve met de grootste haast de poorten der stad uit liep. Ja, kinderen! zoo veel kan somtijds een eenig *Tamboer* doen.

De Tamboer *roert de trom*,
En alles leeft rondom.
Het volk hoort naar zijn stem,
Wanneer hij spreekt met klem.

EINDE.